

# Een perfect huwelijk?

Er valt echt wel meer te beleven op de Hoge Veluwe dan een saaie natuurwandeling. Het Park Hoge Veluwe is een heerlijke mix tussen kunst en natuur. Het Park Veluwezoom zet je op weg naar een spannende ontdekkingsstocht. Aan de rand van de Parken stillen Hanzestadjes en kunstenaarsdorpjes je cultuurhonger.

**E**rik Stotijn, directeur Noord-Veluws Museum: "Het verhaal rond het kunstenaarsdorp Nunspeet en de bijna honderd kunstenaars die hier woonden, is nog te weinig bekend. Daarom richtten wij dit museum op. Het verhaal begon met de Haagse schilders en het impressionisme van de Haagse School. Zij wilden nieuwe ongerepte plekjes ontdekken. Zo kwamen ze terecht in Nunspeet, eind 19<sup>de</sup> eeuw een heel gelovige gemeenschap. Het leven was er eenvoudig, de mensen waren arme boeren. De landschappen waren idyllisch. Schilders verbleven hier de hele zomer in een hotel want ook het toerisme kwam op gang in die tijd, sommigen bleven hier wonen. Zoals Briët, opgeleid in Antwerpen, die uit den Haag kwam. Hij maakte prachtige schilderijen met unieke lichtinval. De schilders die hier vanaf 1900 kwamen wonen, vormden een kolonie. Het typische huisje met de grote schoorsteen aan de rand van het dorp bleef een belangrijk thema voor de schilders. Het werd ons museumlogo. Vele werken verdwenen naar Amerika en Canada waar ze het

nostalgische thema erg waardeerden. Later versastten sommige schilderijen terug naar Nederland. Er loopt een fietsroute langs de plekken waar de kunstenaars woonden en schilderden. Het landschap is overwegend bos, heide en zand." Tot 16 juni 2016 loopt een tijdelijke tentoonstelling van het werk van Chris Ten Bruggen Kate. Deze schilder liet zich inspireren door het magisch realisme. Hij creëerde prachtige composities met vreemde schaduwen en warme kleuren die een eigen sfeer geven aan de schilderijen.

#### Hanzestad Harderwijk

Toen begin oktober 1914 Antwerpen werd ingenomen, vluchtten veel Belgische soldaten en ook families de grens over naar Nederland. Dat land was immers neutraal in de Eerste Wereldoorlog. De Nederlanders ontvingen hen gastvrij en brachten hen onder in het 'Belgenkamp'. Vandaag is van dit kamp geen spoor meer te bekennen. In het Stadsmuseum vind je wel een maquette met duidelijke info. Het leven was er hard en ongezond. Er leefden 13 000 mensen dicht op elkaar terwijl Harderwijk zelf slechts

→

*Het landschap is overwegend bos, heide en zand.*



*Prachtige vergezichten op de Veluwezoom.*





Het stuifzandgebied De Pollen in Park Hoge Veluwe.

In het Belgenkamp van Harderwijk werden de Belgen 'gastvrij' ontvangen.



Van Gogh in het Kröller-Müller Museum

*Op de stadsmuur staan scheurbroeken, haken waar je je broek aan scheurde wanneer je er overheen wou klauteren.*

6 000 zielen telde. Toch werden er zwemwedstrijden gehouden en internationale kaatswedstrijden. Het voetbal was buitengewoon populair in het kamp. Er werden interlands georganiseerd. Toen het Belgische elftal tegen de Engelse geïnterneerden uit Groningen speelde, wonnen de Britten met vijf tegen een. Er kwam ook een circus en een kantine die 's winters verwarmd werd. Zesduizend mensen leerden er lezen en schrijven in de studiezaal. Men bouwde een ziekenzaal, een bibliotheek, bioscoop, schouwburg en een frietkraam.

De Hanzestad Harderwijk ligt aan de westrand van de Veluwe en is helemaal ommuurd. Op de stadsmuur staan *scheurbroeken*, haken waar je je broek aan scheurde wanneer je er overheen wou klauteren. Harderwijk heeft prachtige hoekjes en groene pleintjes. De Vismarkt wordt 's zomers veel gebruikt voor evenementen. De *wangen* of luiken aan de ramen gaven de huizen meer allure. Vanop het poortgebouw heb je een prachtig uitzicht zowel op de Vismarkt als op het Wolderwijd, een van de Veluwerandmeren. Jannet

Doornhof, stadsgids: "Sinds 1231 heeft Harderwijk stadsrechten. De stad had een universiteit met zes faculteiten. De plantkundige Linnaeus studeerde hier af. Hij deelde de planten in in families en gaf ze een naam. Je kon hier vrij goedkoop studeren. Het volgende rijmpje deed de ronde: 'Harderwijk is een stad van negotie. Je verkoopt er blauwbessen, bokking en bullen van promotie.' Harderwijk is door de eeuwen heen altijd een vissersplaats geweest. Er lagen altijd rond de 170 botters, een typisch schip voor de binnenzee. De Zuiderzee-haring was alleen geschikt om te roken, de bokkingen. De garnalen werden vers vervoerd want die bederven heel gauw. Arme gezinnen konden met het pellen een centje bijverdienen. Vooral kinderen waren er handig in. Veel kinderhandjes moesten voor schooltijd nog een uurtje garnalen pellen. Je kan je wel voorstellen wat een lucht er in het klaslokaal hing!"

#### **Nooit verdwalen in het Park**

Yvette Redeker, communicatieverantwoordelijke: "In dit Park kom je altijd tijd te kort. Je kan afwisselend fietsen, wandelen, wat eten, naar het Kröller-Müller museum, het Bezoekerscentrum of het Museonder, een ondergronds museum en heel interessant voor kinderen. Er is veel aandacht voor mensen met een beperking. Je laat de wagen achter aan de ingang en neemt de fiets of je rijdt door tot het museum of Bezoekerscentrum. De witte fietsen staan gratis ter beschikking, de blauwe zijn voor de verhuur en hebben een sleuteltje. Je kan ook een fiets met een lage instap of een rolstoelfiets kiezen. Tijdens het weekend organiseren we veel doe-activiteiten met kinderen. Onbewust heb je altijd iets geleerd als je het park uitgaat. Het stuifzandgebied de Pollen is een soort Sahara-achtig gebied en heeft een eigen klimaat. Net als in de Sahara kan de temperatuur 's nachts onder nul gaan en overdag fel opwarmen. Het zand verplaatst zich ook. Af en toe wordt ingegrepen in de natuur om de diversiteit te behouden want als je niets doet, is op korte

De pasgeboren lammetjes in de Schaapskooi.



tijd alles overwoekerd. Aan het eind van de dag heb je aan de rand van het bos en langs de vennen de meeste kans om reeën, herten, wilde zwijnen of ander wild te spotten.”

### Grootgrondbezitter

In het jachthuis horen we het intrigerende verhaal over het ontstaan van het park. Dat is verbonden met het echtpaar Kröller-Müller. De charismatische Nederlander Anton Kröller, een verwend kind en opgevoed door zijn zussen en tantes, verloofde zich in 1888 met de Duitse Helene Müller. Hij leerde Helene kennen via zijn broer die zich inkoocht in het bedrijf *Müller en co*, een scheepvaartmaatschappij. Toen zijn broer ernstig ziek werd, ging Anton de zaken waarnemen in Rotterdam. Wanneer pa Müller, overigens zeer gecharmeerd door Anton, op bezoek kwam naar het bedrijf, kreeg hij ter plaatse een hartaanval en overleed. In 1889 was Anton bijgevolg alleenheerser in het bedrijf. Alles wat hij aanraakte, veranderde in goud. De maatschappij groeide en werd gigantisch. Het echtpaar verhuisde naar Den Haag en probeerde er aansluiting te vinden bij de rijkelui wat niet echt lukte. Alleen bij het koninklijk huis raakte Anton binnen vanwege zijn financiën. Hij werd door Prins Hendrik op Paleis Het Loo uitgenodigd en mocht op de Hoge Veluwe gaan jagen. Dat beviel hem zodanig dat hij veel grond ging kopen. Aanvankelijk een aantal boerenhuisjes, later werd dit 6 800 hectare. Hij liet een hek rond het domein plaatsen en werd grootgrondbezitter. Zo ontstond Park Hoge Veluwe. Om zijn beleggers te imponeren zette hij er een bedrijfspand neer. Hij nodigde hier gasten uit heel de wereld uit voor de jacht.

Voor de bouw van het pand nam Anton architect Berlage onder de arm. Hij was een man van traditionalisme. Eenvoud en strakheid werkte hij in het gebouw uit als een totaalconcept. Hij ontwierp zowel de meubels als de serviezen en de lampen. De buitenkant werd pure baksteen. De binnenkant geglazuurde bakstenen. Die werden allemaal genummerd, gingen naar de *Porceleyne Fles* in Delft om te glazuren en kwamen terug naar de Hoge Veluwe. Al het geld dat hij had, gebruikte hij om dit bouwwerk zo luxueus mogelijk te maken. Er kwamen elektriciteit en centrale verwarming in het hele gebouw. Het bevat tien appartementen met eigen badkamer en toilet, voorzien van warm en koud stromend water. Het huis bevat een centraal stofzuigersysteem, een centraal kloksysteem en een ingebouwde barometer. De architect zocht zelf alle kunstwerken uit en bevestigde ze zodat ze niet konden verplaatst worden. Dit allemaal anno 1914.

### Over coromandelhout en humidors

In 1900 begon Helene Müller kunstwerken te verzamelen. Maar ze had toen nog niet het geld voor de oude meesters waar ze zo van hield. Alle kunst in huis is van Nederlanders behalve het glas-in-lood boven de voordeur dat van de Duitser Arthur Henning is. De legende van Sint-Hubertus staat er op afgebeeld. Het hele gebouw is op deze legende geënt. Op de plattegrond is te zien dat het een hertenhoofd met gewei voorstelt. De toren van het gebouw staat voor het kruis in het gewei.



**LATHU**  
design by AMC  
DE TRAPLIFT SPECIALIST

Professioneel advies en vrijblijvende offerte aan huis?  
Bel gratis **0800 250 23** - [www.lathu.be](http://www.lathu.be)



**HOTEL SANDESHOVED NIEUWPOORT**

**EXCLUSIEVE PROMOTIE**

MIDWEEK of WEEKVERBLIJF in JUNI in halfpension

ontbijtbuffet & middag- of avondmaal (+ saladbar & dessertbuffet)

Wij komen u ter plaatse halen en terugbrengen. Prijs volgens afstand.  
(vanaf 4 personen)

MIDWEEK 27/06 - 01/07	WEEK 25/06 - 02/07
2 volw./kamer: €195 p.p.	2 volw./kamer: €330 p.p.
2 volw./studio: €280 p.p.	2 volw./studio: €470 p.p.
1 volw./kamer: €295 p.p.	1 volw./kamer: €495 p.p.
va 3e volw./logement: €128 p.p.	va 3e volw./logement: €224 p.p.

**KINDEREN GRATIS**  
0-11 JAAR  
logies en halfpension

Vraag vrijblijvend onze folder!

Hotel Sandeshoved Goethalsstraat 1 8620 Nieuwpoort  
Tel: 058/22 23 60 • [www.sandeshoved.be](http://www.sandeshoved.be) • [info@sandeshoved.be](mailto:info@sandeshoved.be)



De Vismarkt in Hardewijk.

## De Kröller-Müllercollectie is nu nog steeds compleet en vandaag vijf miljard waard.

De witte fietsen staan gratis ter  
beschikking in Park Hoge Veluwe.



Dit is het eerste gebouw in Europa dat een lift kreeg. Het verhaal gaat dat wanneer Helene om 16.00 uur haar thee wilde drinken boven in de toren, ze de deur van de lift liet openstaan zodat het personeel verplicht was om haar thee helemaal via de trappen naar boven te brengen. Dat typeert haar strenge karakter.

De bibliotheek bevat een *humidor*, een speciale sigarenkast om de vochtigheid op peil te houden. Uit Celebes in Indonesië bracht Anton het *coromandelhout* mee, een soort zwart geaderd esenhout dat in die tijd vier jaarsalarissen kostte per vierkante meter. Vandaag zou je er 70 000 euro voor neertellen. Helene wilde zichzelf onsterfelijk maken door een kunstcollectie na te laten aan het Nederlandse volk. Voor 285 000 gulden kon je in die tijd nog geen tien Van Goghs kopen en nog geen halve Vermeer. Om zich te onderscheiden, kocht ze moderne kunst. Ze kocht 210 Van Goghs en bouwde een enorme kunstcollectie op. In 1922 gaf ze opdracht tot het bouwen van een museum midden in de natuur was uniek in de wereld. Na drie maanden bleek dat het geld er nooit zou komen. De werken werden gestaakt. De kunstcollectie ging op reis naar New York en Berlijn, ook een wereldprimeur. In 1935 had het echtpaar geen rooie cent meer. Toen richtten ze de Kröller-Müller Stichting op om de kunstverzameling samen te houden en de kinderen daarin te ontverven. Omdat de aandelen van het bedrijf

toen drie miljoen gulden waard waren, werd de kunstcollectie deze waarde toegekend. Diezelfde collectie is nu nog steeds compleet en vandaag vijf miljard waard. Ze bevindt zich volledig in het Kröller-Müller museum. Het echtpaar schonk zowel het Park als het huis en de kunstcollectie aan de Nederlandse staat op voorwaarde dat ze een museum bouwden in het park en dat zij in het jachthuis mochten blijven wonen. Ze woonden er drie jaar. Helene stierf in 1939, een jaar nadat het museum opende. Anton volgde haar in 1941. De Belg Henri van de Velde bouwde het museum. De Nederlandse staat beheert het jachthuis nog steeds.

### Klimmen op de Veluwezoom

Al meer dan honderd jaar beschermt Vereniging Natuurmonumenten *Nationaal Park Veluwezoom*. Het Park ligt letterlijk langs de oostelijke zoom van de Hoge Veluwe. Het Bezoekerscentrum, een prachtige gerestaureerde hoeve, is een bijzonder gebouw. Het is de ideale startplek voor een wandeling of een fietstochtje. Bij slecht weer kan je er een natuurfilm bekijken of lekker lui in de zwijnenkuil liggen samen met je kleinkinderen. De informatie vind je letterlijk in het hout. De houten steunpilaren bevatten scherpjes. Overal in het gebouw heb je contact met de natuur. Ook de tuin is vrij toegankelijk en op zondag kan je hier zaden en stekjes kopen. Iedereen kan hier allerlei fietsen huren, mountainbikes, steps, e-bikes en elektrische scooters. Op aanvraag kan een gids meefietsen. Niet alleen stoer voor de jeugd maar ook voor veertigers en vijftigers. Er zijn gescheiden routes voor mountainbikers en natuurliefhebbers want de laatste willen misschien liever herten en ander wild spotten. Onderweg kom je langs verrassende stopplaatsen zoals de schaapskooi waar je in het voorjaar dagelijks lammetjes ziet geboren worden. Het is even klimmen naar de *Posbank*. Die is bijna negentig meter hoog maar bij mooi weer kan je hier twintig kilometer ver kijken. En je kan er terecht voor een lekkere hap met een kopje koffie of thee terwijl je optimaal geniet van de wijde natuur.

■ Tekst Chris Van Riet  
Foto's Katrien Vandevveegaete

## Info

❖ Visit Veluwe, Dorpsstraat 14, postbus 156, 6660 AD Elst, Nederland,  
[www.visitveluwe.nl](http://www.visitveluwe.nl); [www.nl-xperience.com](http://www.nl-xperience.com); [www.holland.com](http://www.holland.com); [www.kmm.nl](http://www.kmm.nl).